

Revolt i svart hemland

Bophuthatswanas diktator flyr uppretade människomassor

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

JOHANNESBURG. Lucas Mangope, diktator i det "oberoende hemlandet" Bophuthatswana flydde på torsdagen huvudstaden Mmabatho i en helikopter. Skottlossning hördes ännu sent på torsdagskvällen. Det stora shoppingcentret i staden hade plundrats av tusentals människor.

Förvirringen var stor på torsdagskvällen. Att Lucas Mangope flytt föreföll säkert men ingen tycktes veta vart. Hans polisstyrkor hade till stor del redan övergett honom, väl medvetna om att hans folkliga stöd var otillräckligt. När inte den vanliga skräckinjagande brutaliteten kunde stoppa flodvägen av protester insåg stora delar av polisen att det var dags att byta sida.

- Vi kan inte längre se hur våra aktioner mot demonstranter och strejkande ska kunna gynna folket och dess framtid, sade en polistalesman.

Enligt uppgifter i sydafrikansk radio på torsdagskvällen hade dock Mangope-trogen polis öppnat eld mot en stor folkmassa i förstaden Mafikeng. Samma källa hävdade att medlemmar ur det sydafrikanska nynazistiska AWB (Afrikandernas motståndsrörelse) befann sig i området för att skydda olika affärsmäns intressen.

Lucas Mangopes fall innebär en prestigeförlust för den så kallade Frihetsalliansen, där också AWB ingår. General Constand Viljoen sade på torsdagen att Frihetsalliansen inställer alla samtal med Sydafrikas regering och ANC i protest mot deras "inblandning" i upproret i Bophuthatswana.

"Vi lyckades"

När det stod klart att Lucas Mangope inte längre kunde räkna med sin polis strömmade tusentals människor ut på gatorna i Mmabatho. De viftade med ANC-plakat och ropade: "Vi lyckades, vi fick Mangopes regim på knä!".

Situationen fortsatte dock att vara mycket osäker och Sydafrikas president FW de Klerk har vidtagit åtgärder för

Foto: EPA

Folket gör uppror. Studenter i Bophuthatswana bränner ett bildäck utanför universitetet på torsdagen. Befolkningen i hemlandet gjorde revolt för att kunna delta i valet i Sydafrika.

att snabbt kunna ingripa om situationen urartar.

Det som började som en proteststrejk med krav på hemlandsregeringen att betala ut pensionsfonderna innan Sydafrika går till val i slutet av april och hemlandet där efter inkorporeras växte till en proteststorm när Lucas Mangope i tisdags ännu en gång förklarade att Bophuthatswana inte skulle delta i Sydafrikas val. Inga valförändringar skulle tillåtas, inte ens sydafrikanska medborgare som bor i hemlandet skulle kunna få rösta där. Medan tårgasröken låg tung över "huvudstaden" Mmabatho och Mafikeng på onsdagen, då en polisman dödades och 70 människor sårades, var torsdagen till att börja med lugnare.

Under tiden som drygt 10 000 demonstranter från

Bophuthatswana på dagen tågade till den sydafrikanska regeringsbyggnaden i Pretoria för att vädja om insatser som gav dem rätten att få rösta samlades flera hundra poliser utanför Sydafrikas ambassad i Mmabatho och begärde att hemlandet skulle inkorporeras med Sydafrika. De såg att situationen hade börjat glida dem ur händerna. Lucas Mangopes hot om att han skulle försvara sin regim och oberoendet om han så bara hade 50 officerare kvar lät allt ihålligare.

Svårt bevaka

För journalister har det varit svårt att bevaka utvecklingen i hemlandet. Flera har först misshandlats och beskjutits av svarta ungdomar som haft vägspärrar längs vägen mellan Zeerust och Mmabatho för att när de väl krånglat sig

igenom få stryk igen - av hemlandets polis.

Ett TV-team från Reuter drogs ur bilen, deras skottsäkra västar slets av dem, utrustningen kastades omkring, de piskades, sparkades och misshandlades grovt.

- Vi har arbetat i Somalia, Etiopien, Sarajevo och täckt Gulfkriget, men vi är inte beredda att utsätta oss för detta, sade de.

BBC:s byråchef i Sydafrika avled på onsdagen när hans bil i hög fart for av vägen med de många farliga avspärningarna. Flera journalister har stoppats och misshandlats på samma sträcka.

Bophuthatswana, som består av sju vitt spridda enklaver, blev en "oberoende" stat när Lucas Mangope antog apartheidregimens erbjudan-

de 1977 att Tswana-folket kunde bli självstyrande. Mangopes regim har tjänat pengar på Sun City, det Sydafrikaägda hotell- och spelcentrumet där allt från enarmade banditer, boxningsgalor, popstjärnor och golftävlingar lockat besökare.

Korrupt styre

Lucas Mangopes styre har varit både hårt och korrupt. ANC har varit bannlyst. Polisen har använts till att slå ner strejker, fackliga ledare har gripits. Människor som fötts i Sydafrika men körts i väg från svarta förstäder till Bophuthatswana hade förlorat sina medborgarskap och därmed möjligheten att rösta i de första fria sydafrikanska valen eftersom Lucas Mangope anslutit sig till den så kallade Frihetsalliansen, som ännu framhåller i sin bojkott av valet. □